

Ülevaade 18.-19. oktoobril 2007. a Lissabonis toimunud Euroopa Ülemkogu mitteametlikust kohtumisest

Kellele: Vabariigi Valitsus
Kellelt: Riigikantselei Euroopa Liidu sekretariaat
Kuupäev: 22.10.2007

Valitsustevahelisel konverentsil saavutati poliitiline kokkulepe EL aluslepinguid muutva EL reformilepingu osas, millega integreeritakse Euroopa põhiseaduse lepingu sisulised uuendused Euroopa Liidu lepingusse ja Euroopa Ühenduse asutamislepingusse, mis nimetatakse ümber EL toimimise lepinguks. Reformilepingu allkirjastamine toimub 13. detsembril 2007. Eestile on oluline, et kokkulepe saavutati. Sisseviidud muudatused jäid eesistuja ja kõigi liikmesriikide hinnangul 2007 juuni ülemkogul kokku lepitud valitsustevahelise konverentsi mandaadi piiresse.

Kohtumise teisel päeval arutati Lissaboni strateegia välismõõdet ja üleilmastumisest tulenevaid väljakutseid. Arutelu oli ettevalmistuseks 2008. a märtsi ülemkoguks, kus võetakse vastu otsused Lissaboni strateegia uue tsükli kohta.

1. Reformilepingu osas pärast õiguseksperptide tööd lahti jäänud küsimustes saavutati järgmised kokkulepped:

- Poola erisoov oli Ioannina kompromissi¹ sätestamine lepingu tekstis või protokollis, mis on juriidiliselt siduvad. VVK mandaadis oli ette nähtud Ioannina lisamine deklaratsioonina (nagu see oli PSLis. Lissabonis leiti kompromiss, kus Ioannina mehhanism jääb fikseerituks deklaratsioonis sisalduvas nõukogu otsuse eelnõus². Reformilepingule lisati protokoll, mille kohaselt saab eelpool mainitud otsust muuta vaid kõikide riikide konsensuse alusel (see põhimõte kehtinuks ka ilma vastava protokollita).
- Euroopa Parlamendi kohtade arvuks kinnitati senise 750 koha asemel „750 pluss president“. Reformilepingule lisati uus deklaratsioon, mille kohaselt täiendav koht läheb Itaaliale. Lõplik heakskiit EP kohtade jaotusele liikmesriikide vahel antakse detsembri ülemkogul.
- VVK võttis vastu deklaratsiooni, mille kohaselt juhul kui Euroopa Kohus pakub välja, et kohtujuristide arvu võiks tõsta kaheksalt üheteistkümmenele, siis nõukogu on sellega nõus.

¹ Selle mehhanismi alusel saavad liikmesriigid, keda on vähem kui tavaliselt blokeeriva vähemuse moodustamiseks vaja, otsuse langetamist edasi lükata.

Ioannina vähemuse definitsiooniks on 1. novembrist 2014 kuni 31. märtsini 2017 „nõukogu liikmed, kes esindavad vähemalt kolme neljandikku elanikkonnast või vähemalt kolme neljandikku liikmesriikidest, kes moodustaksid blokeeriva vähemuse“, seejärel on nii elanikkonna kui liikmesriikide läveks 55% ehk selle saavutamine muutub lihtsamaks. 31. oktoobrini 2014 kehtib praegune kvalifitseeritud häälteenamuse arvutamise skeem (igal liikmesriigil on teatud arv hääli), seejärel hakatakse kasutama reformilepingus sisalduvat topelthäälteenamust.

² Ioannina kompromissi sisaldava otsuse võtab nõukogu vastu peale reformilepingule allkirjutamist ja see jõustub reformilepinguga samal ajal. Otsus ise saab olema osa nn teisest õigusest, st õigusjõu poolest madalamalseisev akt kui reformileping.

- Tulevase välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja osas deklareeris VVK, et selle määramisel konsulteeritakse vajalikul määral Euroopa Parlamendiga. Sellega tuldi vastu EP murele, et lepingu jõustumisel 2009 ei tekiks olukord, kus kõrge esindaja (ja komisjoni asepresident) määratakse enne EP valimisi ja seega nõ parlamendi uue koosseisu selja taga. Lissabonis deklareeriti, et kõrge esindaja määratakse ametisse lepingu jõustumise päeval, kuid ainult novembrini 2009, mil alustab tööd uus komisjon.
- Vastavalt Tšehhi soovile lisati deklaratsioon, mille kohaselt juhul, kui nõukogu juhib komisjoni tähelepanu mõnele aktile, mille peaks kehtetuks tunnistama, siis komisjon pühendab sellele „erilist tähelepanu“.
- Bulgaaria sai õiguse kirjutada euro kirillitsas „evro“.

2. Lissaboni strateegia välismõõtme aruteludes olid kõik liikmesriigid ühel meelel, et EL peab võtma juhtiva rolli üleilmastumise suunamisel ja ei tohi olla kaitsepositsioonis. Rõhutati vajadust Lissaboni strateegia reformidega jätkamiseks, innovatsiooni tähtsust. Valitsusjuhid ja riigipead olid kindlad Euroopa majanduse tugevuses ja toetasid EL rahandusministrite tööd, et edendada rahvusvaheliste finantsturgude läbipaistvust ja varajast riskianalüüsi. Rõhutati ka, et EL peab võtma maailmas juhtrolli kliimamuutuste vastases võitluses post-Kyoto kokkulepete saavutamiseks aastal 2009.